

Kielen- ja perinteentutkijan käsikirja

PAUL ARISTE *Vadja rahvakalender*. Eesti NSV Teaduste Akadeemia Emakeele Seltsi toimetised nr. 8. Tallinn 1969.

Esipuheesta käy ilmi, että akateemikko Paul Aristella, johtavalla vatjan kielien tutkijalla, on teosta *Vadja rahvakalender* julkaistessaan ollut lähinnä kaksi päämäärää: ennen kaikkea on haluttu saattaa tutkijain ulottuville murrenäytteitä eri vatjalaiskylistä ja toisaalta myös tarjota materiaalia kansanperinteen tutkijoille. Lukija saa vaikutelman, että molemmissa näissä suhteissa on onnistuttu. Murrenäytteiden määrä ylittää 300:n ja niitä on rivin pituisista aina sivunkin mittaisiin katkelmiin, joihin sisältyy sekä kentällä kirjatuja että ääninauhasta litteroituja tekste-

jä. Myös itävätja on edusteilla. Kaikki teksti on vironnettu. Numeroviittein on osoitettu, mistä kohtaa julkaisijan laajoista kokoelmista kukin kielennäyte on peräisin.

Kielentutkijaa vähemmälle ei jää kansanperinteen tutkijakaan Aristen mainiot teosta lukiessaan. Siinä on käsitelty kaikkiaan 55:tä vatjalaisten pyhä- ja merkkipäivää koko kalenterivuoden ajalta. Päivämäärät on esitetty sekä vanhan että uuden ajanlaskun mukaan. Erittäin käyttökelpoiseksi teoksen tekee se, että kunkin juhlapäivän kohdalla on selitetty, mitä silloin tehtiin, millaisia

tapoja ja uskomuksia kuhunkin liittyi. Ei ole myöskään unohdettu viitata, mistä tietyt piirteet vatjalaisten kansanperinteessä ovat peräisin. Lisäksi on oheistettu arvokkaita kirjallisuusviitteitä osoittamaan, missä on vielä kirjoitettu kyseisestä merkkipäivästä. Onpa selvitetty sitäkin, millä tavoin vatjalaisten eri merkkipäivät liittyvät venäläiseen, virolaiseen, inkeriläiseen ja suomalaiseen kansankalenteriin. Ei ole sattumaa, että vatjalaisten kansanomaisten juhlapäivien vironkielisissä nimityksissä on käytetty hyväksi setukaisten terminologiaa, sillä virolaisista juuri setukaiset tuntevat samoja merkkipäiviä kuin vatjalaiset. Vatjalaisten kalenteri on nimennomaan maanviljelijän ja karjankasvattajan, sillä erilaisilla tavoilla ja käytänteillä on haluttu tiettyinä päivinä vaikuttaa juuri elintärkeiden toimien onnistumiseen.

Vatjalaisten kansankalenteriin sisälty-

vät autenttiset merkkipäivien kuvaukset on ahkera tutkija tallettanut yli kolmen vuosikymmenen aikana. Useimmat siinä mainituista kymmenistä kielimestareista ovat jo aikapäiviä siirtyneet *makāmā māta tšebjätä*, ja niinpä tämä kymmenen painoarkin kokoinen teos on samalla viimeisten vatjalaisten tietäjien mittava muistoantologia. Tämän pienoismuonumentin tekijällä, tunnetulla kieli-interferenssien tutkijalla, on nyt ollut hyvä tilaisuus osoittaa, mitä saattaa tapahtua kansojen välisen vuorovaikutuksen yltäessä koko kansanomaisen kulttuurin alueelle: esimerkiksi vatjalaisilla itämerensuomalainen ja venäläinen merkkipäiviin liittyvä tapakulttuuri ovat sulautuneet yhdeksi kokonaisuudeksi. Tällaisen kansankulttuurin monisäikeistä kokonaiskuvaa kirjavoivat vielä vahva kirkollinen substraatti.

SEPPO SUHONEN